

Zrkadielko, zrkadielko, povedz mi, ktorý jazyk je zo všetkých najkrajší? Odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá a každý má svoje obľúbené jazyky. Na súťaži jazykovej krásy v roku 1934 v Paríži však ukrajinčina obsadila hneď tretie miesto po francúzštine a perzštine. Ale vlastne neviem o tom, že by sa konali novšie súťaže jazykovej krásy!

Írčina nemá slová pre „áno“ alebo „nie“. K zodpovedaniu otázky sa používajú slovesné tvary. Takže odpoveď na „Predali dom?“ bude „(oni) predali“ alebo „(oni) nepredali“. Alebo v írčine: „Ar dhíol siad an teach? Dhíol. Níor dhíol.“ I keď írčina nemá slová pre „áno“ a „nie“, má veľa jedinečných slov, rovnako ako jazyk na ďalšej strane...

V španielčine existuje výraz „¡el mundo es un pañuelo!“ („svet je vreckovka“), používa sa na vyjadrenie nášho prekvapenia, keď náhodou niekoho stretne na nečakanom mieste, čím ukážeme, že svet je oveľa menší, ako sme si v skutočnosti mysleli. A nie je to vlastne to, o čom je učenie sa jazykov a objavovanie iných kultúr? Španielčina je skutočne svetovým jazykom a v dvadsiatich krajinách je oficiálny jazyk - ¡Olé!

Luxemburčina získala svoju písomnú podobu pomerne nedávno. Po luxembursky sa zvyčajne písalo len zriedka, takže neexistovali žiadne oficiálne pravidlá pravopisu a gramatiky, kým ich nezaviedla vláda približne pred 40 rokmi (v roku 1984). A čo posunkové jazyky, môžeš nimi písať? Prejdi na ďalšiu stranu a zisti.

Rómčina bola donedávna predávaná ďalšej generácii len ústne, takže neexistuje všeobecne prijatá písomná norma. Jednotlivé rómske varianty sú písané abecedami, ktoré často vychádzajú z okolitého dominantného jazyka, kde rómska skupina žije. I napriek tomu je dnes možné čítať politické texty, noviny a dokonca i Shakespeara v rómčine!

Frízština je asi angličtine najviac podobným živým jazykom. „De sinne is waarm en it ljocht fan de sinneskyn fielt noflik mei de sêfte wyn.“ Vieš, čo to znamená? Porovnaj vetu s anglickou: „The sun is warm and the light from the sun-shining feels good with the soft wind.“

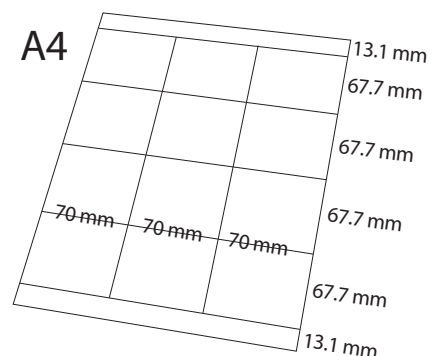
Holandčina má veľmi zvláštne slovo: „gezellig“. Je to jedno z najpoužívanejších holandských slov a v závislosti od kontextu ho možno preložiť ako pocit útulnosti, zábavy alebo príjemnej atmosféry. Môže tiež naznačovať pocit spolupatričnosti, čas strávený s blízkymi alebo stretnutie s kamarátom alebo kamarátkou po dlhej dobe. Napríklad: „Strávilí sme gezellige večer hraním hier a zábavou...“

Pokiaľ chceš povedať v katalánčine, že na Tvoju narodeninovú oslavu prišlo len zopár kamarátov (čo sa Ti nikdy nestane!), stačí povedať „quatre gats“ alebo „štyri mačky“ a všetko bude jasné. Kým sa postáružješ na svoju chabú oslavu, nezabudni povedať „Gràcies!“ („Ďakujem“) štyrom mačkám, ktoré prišli!

„Der er ingen ko på isen“ je dánske vyjadrenie „na ľade nie je žiadna krava“, ale jeho skutočný význam je „nie je problém“. Ak teda na ľade nevidíš žiadne kravy, malo by byť všetko v poriadku. Ako si si už pravdepodobne všimol/a, veľa jazykov rado používa v idiómoch zvieratá!

Slovo „abeceda“, teda „alphabet“, vzniklo z prvých dvoch písmen gréckej abecedy: „alfa“ a „beta“. V súčasnosti sa v gréčtine píše zľava doprava, tak ako i v ostatných európskych jazykoch, ale nie vždy to tak bolo. Na začiatku sa mohlo písať sprava doľava a dokonca striedať smery po riadkoch. Na ďalšej strane Ti ukážem zábavný zvyk ich susedov...

Fínčina je jedným z mála jazykov v Európe, ktorý nie je indoeurópsky. Je súčasťou jazykovej rodiny spolu s estónčinou a maďarčinou. Je veľa vecí, ktoré môžete vo fínčine povedať jedným slovom. Takže „istun“ by znamenalo „posadím sa“, „istahtaisin“ „na chvíľu by som si sadol“, „istahdan“ „na chvíľu si sadnem“ a „istahtaisinkohan“ „premýšľam, či by som si mal na chvíľu sadnúť“.

Ahoj! Volám sa Lara. Pridaj sa ku mne na fascinujúcej ceste krásnymi jazykmi Európy! Našu cestu začneme v „krasaviku“... Počkat! Kde? „Krasavik“ (apríl) je najkrajší mesiac v Bielorusku, preto ho bielorusi pomenovali „krásny“. Kto by nemal rád jarné obdobie?

V krajine pizze, cestovín a syrov nie je prekvapením, keď niekto dostane „abbiocco“. Napríklad v slovenčine neexistuje presný ekvivalent, ale „abbiocco“ označuje pocit, ktorý máš, keď zješ veľké množstvo jedla... Otoč list na ďalšiu stranu a objav ďalšie jedinečné slovo súvisiace s jedlom...

Lotyši radi spievajú! „Dainas“ sú lotyšské ľudové piesne, ktoré zachytávajú starovekú lotyšskú múdrosť. „Dainas“, vytvorené pred viac ako tisícmi rokmi a zachovávané v ústnej podobe, boli súčasťou osláv (ako každoročná svätajánska oslava), každodennej práce i úvah o živote. Spolu existuje viac ako 1,2 miliónov „dainas“!

Maltčina je najmenším oficiálnym jazykom EÚ, čo sa týka počtu hovoriacich. Znie podobne ako feničtina, ktorou sa rozprávalo v oblastiach okolo starovekého Stredomoria pred 3000 rokmi. Maltčina je jediným jazykom v Európe, ktorý patrí do afroázijskej rodiny a jediným jazykom z tejto rodiny, ktorý používa latinu. Prejdi na ďalšiu stranu a ukážem Ti jeden dosť izolovaný jazyk...

Estónci milujú samohlásky! V estónčine zohrávajú samohlásky jednu z najdôležitejších úloh zo všetkých európskych jazykov. V tomto jazyku existuje veľa slov ako „Jäääär“ („okraj ľadu“), „Töö-öö“ („pracovná noc“) alebo „Õueaiaääre“ („okraj plotu“)! Teraz Ti ukážem jazyk, v ktorom je možné vytvoriť celú vetu, ktorá obsahuje len samohlásky...

Ak nemáš rád/rada samohlásky, tak čeština je jazyk pre Teba! Česi milujú spoluhlásky. Slová zložené len zo spoluhlások sú veľmi bežné, napríklad „krk“ („krk“), „prst“ („prst“), „smrk“ („smrek“). Skús povedať český jazykolam „Chrt pln skvrn zdrhlz Brd“. Túto lásku k spoluhláskam zdieľajú aj ich susedia – uhádneš kto?

Medzinárodné posunkovanie je často používané posunkujúcimi z rôznych krajín, ktoré nemajú spoločný posunkový jazyk. Ako samotný názov naznačuje, je to spôsob komunikácie využívaný na medzinárodných podujatiach. Je možné ho zapísať viacerými spôsobmi. Napríklad niektoré symboly sa používajú na popis tvaru ruky pri posunku, pohybu posunku a mimiky. A pretože sme toľko hovorili o abecedách...

Litovčina je jedným z najstarších hovorených jazykov na svete a dokonca má slová podobné starovekému sanskrtu, napríklad „vyras“ (muž), „šuo“ (pes), „avis“ (ovca). To znamená, že Litovci dokážu rozpoznať niektoré slová, keď počujú tento indický jazyk. Začínam mať hlad, dám si niečo pod zub...

Keď Albánaci krúčia hlavou zo strany na stranu, neznamená to „nie“, ale naopak „správne, súhlasím, počúvam“. Naopak kývnutie hlavou hore a dole neznamená „áno“. Znamená to „prepáč, obávam sa, že nie“ a zvyčajne tento pohyb sprevádzajú zlé správy. Buď preto pri kývaní hlavou v Albánsku obzvlášť opatrný/á – možno si práve súhlasil/a s niečím, čo si nechcel/a!

V galícijčine existuje 60 až 100 slov, ktoré sa týkajú rôznych druhov dažďa. Ak by si niekedy bol/a v Galícii, budeš vedieť prečo! Napríklad „babaña“ označuje dážď, ktorý znie ako malé dieťa, „torbón“ dážď s hromami a bleskami a „ballón“ silné, ale krátke dažde, ktoré trvajú niekoľko dní...

Vedel/a si, že francúzština má iný spôsob počítania medzi číslami 70 a 99? Číslo 75 sa doslovne povie „60 plus 15“. Okrem toho, číslo 80 sa povie „4 krát 20“! 96 je teda „4 krát 20 plus 16“. Francúzi musia byť dobrí matematici! Francúzština je taktiež považovaná za jeden z najkrajších jazykov spolu s ... Uhádneš?

Švédčina vynašla dokonalé slovo pre vyjadrenie rovnováhy „nie príliš málo, nie príliš veľa... ale len správne množstvo“, vo švédčine jednoducho „lagom“. Takže vo švédčine môžeš pekne povedať, že si práve jedol/a „lagom“! Hovorili sme veľa o jedinečných slovách, podme sa teda tiež pozrieť na niektoré jedinečné slovné spojenia...

Srbčina je jedným z mála európskych jazykov, ktoré používajú cyriliku i latinku. Rodení hovoriaci dokážu používať obe písma rovnako dobre. Srbčina, v porovnaní s inými slovanskými jazykmi, používa jednu z najkratších cyrilských abeced: obsahuje 30 písmen. Keď hovoríme o abecedách... Ukážem Ti jazyk s veľmi jedinečnou abecedou.

Svojereakcie zvyčajne vyjadrujeme krátkymi frázami alebo slovami, ktoré nemajú žiadny konkrétny význam. Macedónčina má jeden skvelý spôsob, ako to urobiť – s „Lele“! „Lele“ môže znamenať „Ach, môj bože!“ alebo „Ach, áno!“, a môžeš pridať toľko „lele“, koľko chceš. Dalo by sa teda povedať „Lele lele! Aký pekný pes!“. Otoč na ďalšiu stranu a objavíš jazyk bez „áno“ alebo „nie“...

Rumunčina má tiež veľmi rada samohlásky. Rumunčina dokonca dokáže vytvoriť zmysluplnú vetu, ktorá sa skladá len zo samohlások: „Oaia aia e a ei, eu i-o iau“ znamená „Tá ovca je jej, vezmem si ju“. Existuje niekoľko jazykov, ktoré sa snažia samohláskam úplne vyhnúť...

V slovinčine je v porovnaní s inými jazykmi veľmi zvláštny tvar na vyjadrenie 2 osôb. Slovinčina používa nielen jednotné číslo (pre 1 osobu) a množné číslo (pre viacero osôb), ale aj formu pre vyjadrenie 2 osôb! Ak chceš povedať „ja a Ty“, stačí povedať „midva“ (my dvaja muži alebo jeden muž a jedna žena) alebo „midve/medve“ (my dve ženy). Keď už hovoríme o číslach... chceme Ti ukázať jazyk so zaujímavým počítaním...

Nórčina má veľa slov, ktoré majú „obrí“ vplyv na ďalšie, celkom rozšírené, jazyky. Kto nikdy nepočul o „trollovi“? Ak je pre Teba „troll“ trochu strašidelný (pre mňa tiež!), tak môžeš radšej myslieť na krásne nórske „fjordy“. A ak to podporí Tvoju chuť cestovať, tak nezabudni na slovo „egg“ („vajíčko“), ktoré je tiež nórskeho pôvodu.

Jazyky vo všeobecnosti patria do jazykových rodín a zdieľajú s ostatnými veľa charakteristík, ale baskičtina je takmer jedináčik... Je považovaná za jeden z najstarších európskych jazykov a jej pôvod zostáva záhadou. Ak sa teda chceš pripojiť k exkluzívnemu klubu a stať sa „euskaldunakom“ (baskicky hovoriacim), skús tento jazyk!

Nemčina je jedným z jazykov s najdlhšími slovami. Ak chceš opísať vec, jednoducho spojíš rôzne slová tak, že vznikne nové. Slovo pre kvalifikačný zápas majstrovstiev sveta vo futbale by teda bolo „Fußball-weltmeisterschaftsqualifikations-spiel“. Niektoré slová môžu byť trochu mäťúce, ak nevieš, ktoré slová boli spojené, ako napríklad „Urinsekten“, ale to Ťa nechám vyriešiť samostatne!

Bulhari tiež kývnu na „nie“ a krúčia hlavou na „áno“. Ďalšou neobvyklou charakteristikou bulharčiny je, že je jedným z mála slovanských jazykov bez pádov. Malo by teda byť jednoduchšie sa učiť bulharčinu ako češtinu, ktorá má 7 pádov! Bulharčina zdieľa túto vlastnosť len s macedónčinou.

Azerbajdžančina tiež používa „o“ pre „on“, „ona“ i „ono“. Ale to nie je jediné, čo majú Turci a Azerbajdžanci spoločné. Predložky „s“ alebo „pre“ nie sú pred podstatným menom, ale za ním: v azerbajdžančine „s mojou matkou“ je „anam ilə“ alebo doslovne „moja matka s“. Ďalšou zvláštnosťou je, že keď píšete latinkou alebo cyrilikou, píšete zľava doprava, ak píšete arabsky, tak sprava doľava.

Severná sámčina je jedným zo sámckých jazykov a hovorí sa ňou v severoeurópskych krajinách. Preto niet divu, že má veľa slov na opis rôznych druhov snehu a ľadu. Napríklad „čahki“ je tvrdá snehová guľa, ktorá sa hádže v nebezpečných snehových súbojoch, „vahca“ je čerstvý alebo sypký sneh a „soavli“ je kašovitý sneh.

Ruština má jedno jedinečné slovo, ktoré opisuje vrstvu ľadu, ktorá sa usadzuje a potom, keď sa kvôli vyššej teplote ľad roztopí a opäť znovu zamrzne: „Гололедуца“ („gololedica“), čo sa zhruba prekladá ako „nahý list ľadu“. A vedel/a si, že v Európe je dvakrát toľko rodených hovoriacich ruštiny ako angličtiny?

Bosniančina je veľmi podobná chorvátčine a srbčine, ale dá sa povedať, že má veľké prepojenie s turečtinou: približne 400 rokov bola Bosna súčasťou Osmanskej ríše a preto prevzala veľa slov z turečtiny, napríklad „minduše“ („náušnice“), „bujrum“ („do toho“), alebo „avlija“ („vnútorný dvor“).

Áno, i Slováci majú radi spoluhlásky! Veľa slovenských slov je zložených len zo spoluhlások alebo spoluhlásky tvoria väčšinu slova, napríklad „prst“, „štvrt“ alebo „smrť“. Hovoriaci po slovensky najviac rozumejú iným slovanským jazykom. Prejdi na ďalšiu stranu a objav jazyk, ktorý je dosť úsporný...

Spolu so srbčinou a bosniančinou je chorvátčina jedným z južnoslovanských jazykov, ktoré majú veľa spoločného. Tieto jazyky sú si natolko podobné, že hovoriaci týmito jazykmi si môžu rozumieť veľmi jednoducho. Najkratšie chorvátske slová sa skladajú len z jedného písmena – „a“ (ale, a), „o“ (o), „u“ (v, vo), „i“ (a), „s“ (s, so, z, zo) alebo „k“ (k, ku).

Gruzínske slovo „Shemometchama“ znamená jesť i napriek tomu, že je človek syty, lebo jedlo chutí tak dobre. Môžeš to preložiť ako „omylom som to celé zjedol/a“. Gruzínčina má tiež veľmi pôsobivé písmo. Na ďalšej strane Ti ukážem slovo, ktoré opisuje množstvo, ktoré všetci čas od času chceme vyjadriť...

Turečtina je jazyk bez rodov! Existuje jedno slovo pre „on“, „ona“ a „ono“, alebo lepšie povedané, v skutočnosti len jedno písmeno – „o“. Je teda možné opísať osobu v turečtine bez toho, aby bolo uvedené, či je to chlapec alebo dievča. Otoč na druhú stranu a pozri sa, ktorý ďalší jazyk zdieľa túto podobnosť s turečtinou...

Island nemá blízke susedné krajiny a jazyk, ktorý si Vikingovia priniesli v 9. a 10. storočí sa za tie stáročia veľmi nezmenil, ako by si možno predpokladal/a. Islandčina sa vyhýba používaniu cudzích slov a uprednostňuje vytváranie nových slov zo starovekých vikingských. „Tölva“, slovo pre počítač, je teda vytvorené zo starých slov „tala“ („číslo“) a „völva“ („jasnovidka“).

Maďarčina je, vďaka veľa zložitým pravidlám, jedným z najťažších jazykov. Ale stojí za námahu, pretože je veľmi dobrá na zachytenie špeciálnych chvíľ jedným slovom. „Aranyhíd“ je doslovne „zlatý most“, ale znamená „žiarivý odraz slnka na vodnej hladine“.

Rétorománčina je najmenej známy zo štyroch oficiálnych jazykov Švajčiarska. Jej história začína pred narodením Krista: latinčina Rimanov, ktorá ovládla oblasť medzi Rétskymi alpami a Dunajom, sa miešala s jazykmi miestnych ľudí. Z tejto zmesi sa postupne vyvinula rétorománčina – a dodnes sa stále mení!

Waleské „Llanfairpwllgwyngyllgogrychwyrndrobwlllantysiliogogogoch“ je najdlhším názvom miesta v Európe a druhým najdlhším na svete. Znamená to asi „Svätomariánsky kostol v dutine bielej liesky poblízku rýchleho vodného víru sv. Tysilia z červenej jaskyne“. Obráť list a objav jazyk, ktorý sa môže s dĺžkou slov podobať waleským názvom miest...

Poľština má veľa zábavných idiómov. Ak napríklad po poľsky povieš „nie môj cyrk, nie moje maľpy“, znamená to doslovne „nie môj cirkus, nie moje opice“. Táto fráza však nemá nič spoločné sopicami, ale znamená „to nie je môj problém“. Existuje ďalší jazyk, ktorý dokáže zábavným spôsobom vyjadriť niečo podobné...

Angličtina je najviac používaným jazykom na svete. Na svete je takmer 1,3 miliardy anglicky hovoriacich osôb, ale len približne jedna tretina sú rodení hovoriaci. Keď rozprávame rovnakým jazykom, rozumieme si a uvedomujeme si, koľko vecí máme spoločných. Svet sa nakoniec nezdá taký veľký.

Arménčina používa abecedu, ktorá je v porovnaní s inými európskymi jazykmi dosť jedinečná. Bola vytvorená pred 2400 rokmi! Pretože Arméni sú veľmi hrdí na svoju abecedu, vytvorili pre svoje jedinečné písmená dokonca i pamätník. Arménsko slávi v októbri svoj vlastný špeciálny jazykový deň, Deň svätých prekladateľov.

Nemusíš portugalčinu považovať za svetový jazyk. Ale hovorí ním celá Brazília, teda na svete je viac ako 220 miliónov rodených hovoriacich! Portugalčina je tak siedmym najviac používaným jazykom na svete! Hovoriaci po portugalsky vo všeobecnosti rozumejú španielčine, galícijčine a taliančine, pretože tieto jazyky sú si veľmi podobné. Keď už hovoríme o galícijčine...